

Prawo do wolności

1. Wolność jednostki podstawowym założeniem zachodniej demokracji liberalnej.

Prawo gwarancją ochrony wolności.

Michel Foucault: „Wolność ludzi nigdy nie jest zapewniona przez instytucje i prawa, które w zamierzeniu mają ją gwarantować, wolność jest czymś, co trzeba praktykować”.

II. Płaszczyzny definiowania wolności

> filozoficzna

- warunkiem koniecznym jest suwerenność jednostki.

> polityczna

> prawna: konstytucyjna i ustawowa

Konstytucja RP z dnia 2 kwietnia 1997 r.

zasada prawnej ochrony wolności człowieka

Art. 31.1. Wolność człowieka podlega ochronie prawnej.

2. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje.

3. Ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko w ustawie i tylko wtedy, gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej, albo wolności i praw innych osób. Ograniczenia te nie mogą naruszać istoty wolności i praw.

Art. 31 ust. 1 i 2 zasada domniemania wolności jednostki

Funkcje zasady wolności:

- zasada ustroju
- determinuje sposób rozumienia i stosowania postanowień konstytucyjnych i ustawowych
- domniemania interpretacyjne w procesie wykładni prawa: in dubio pro libertate i in dubio pro tributario
- zasada systemu wolności i praw jednostki
- istota zasady: swoboda podejmowania decyzji w sferze życia prywatnego i publicznego

- samodzielne prawo podmiotowe
- podmiotami osoby fizyczne i osoby prawne prawa prywatnego
- adresat: organy władzy publicznej; obowiązki negatywne i pozytywne
- naruszenia art. 31 ust. 1 i 2 samoistna podstawa skargi konstytucyjnej

Pozytywny aspekt wolności: jednostka może swobodnie kształtować swoje zachowania w danej sferze, wybierać takie formy aktywności, jakie jej najbardziej odpowiadają lub powstrzymać się od podejmowania jakiegokolwiek działalności.

Negatywny aspekt wolności: prawny obowiązek powstrzymania się kogokolwiek od ingerencji w sferę zastrzeżoną dla jednostki.

przesłanki ograniczania praw i wolności

- **prawo do wolności nie ma charakteru absolutnego**
- **przesłanka formalna: zasada wyłączności ustawowej**
- **przesłanki materialne:**
 - **związek z interesem publicznym**
 - **wyczerpujący/zamknięty katalog wartości uzasadniających ograniczanie praw i wolności**
 - **zasada proporcjonalności (zasada zakazu nadmiernej ingerencji)**

Wartości, które usprawiedliwiają (uzasadniają) ograniczenia praw i wolności

1. Bezpieczeństwo państwa i porządek publiczny

- aspekt zewnętrzny i wewnętrzny
- szerokie ujęcie rodzajowe (bezpieczeństwo militarne, polityczne, ekonomiczne, socjalne, ekologiczne, cyfrowe itd.)
- **porządek publiczny**: postulat takiego ukształtowania stanu faktycznego wewnątrz państwa, który umożliwia normalne współzycie jednostek w organizacji państwowej
- ochrona interesów poszczególnych osób, określonych dóbr społecznych, w tym mienia publicznego

2. Ochrona środowiska, zdrowia i moralności publicznej

moralność publiczna:

„normy moralne uznane w społeczeństwie polskim i odnoszące się do stosunków międzyludzkich. Normy te dotyczą nie tylko życia publicznego i zachowań publicznych, ale również stosunków międzyludzkich należących do sfery prywatności”

Obejmuje również te normy moralne, które swoje uzasadnienie czerpią z ocen moralnych formułowanych na gruncie religii, zwłaszcza chrześcijańskiej.

3. Wolności i prawa innych osób

- prawa i wolności konstytucyjne
- obowiązek państwa ochrony tych wolności i praw

4. Zasada proporcjonalności: ograniczenia w zakresie korzystania z konstytucyjnych praw i wolności mogą być ustanawiane tylko wtedy, gdy są konieczne.

Wymóg konieczności:

- 1/ środki zastosowane przez prawodawcę muszą być w stanie doprowadzić do zamierzonych celów;
- 2/ muszą być niezbędne dla ochrony interesu, z którym są powiązane;
- 3/ ich efekty muszą być proporcjonalne do ciężarów nakładanych na obywatela.

5. Zakaz naruszania istoty wolności i praw.

Art. 41 Konstytucji: prawo do nietykalności i wolności osobistej

1. Każdemu zapewnia się nietykalność osobistą i wolność osobistą. Pozbawienie lub ograniczenie wolności może nastąpić tylko na zasadach i w trybie określonym w ustawie.

- prawo do sądowej kontroli legalności pozbawienia wolności
- prawo do zawiadomienia rodziny lub osoby wskazanej (art. 41 ust. 2 zd. 2).
- prawa osoby zatrzymanej (art. 41 ust. 3)
 - 1/ prawo do informacji o przyczynach zatrzymania (niezwłocznie i w formie zrozumiałej, przedstawienie zarzutów w ciągu 48 godzin od zatrzymania)
 - 2/ łączny czas zatrzymania nie może przekroczyć 72 godzin (48 + 24 po przekazaniu osoby do dyspozycji sądu)
 - 3/ prawo do przekazania do dyspozycji sądu
 - prawo do humanitarnego traktowania (art. 41 ust.4)
 - prawo do odszkodowania za bezprawne pozbawienie wolności (art. 41 ust. 5)